

تبدیل عرفان اسلامی به محتوای فرهنگی با بازخوانی تراث غنی و عمیق آن

عرفان اسلامی در ساحت ارتباطات اجتماعی مردم وارد شده و توانسته گزاره‌های قرآنی و روایی را وارد بافت فرهنگی کند و در دنیای امروز نیز با بازخوانی این تراث غنی و عمیق، می‌توان دارایی‌های موجود آن را تبدیل به محتوای فرهنگی کرد.

عرفان اسلامی در ساحت ارتباطات اجتماعی مردم وارد شده و توانسته گزاره‌های قرآنی و روایی را وارد بافت فرهنگی کند و در دنیای امروز نیز با بازخوانی این تراث غنی و عمیق، می‌توان دارایی‌های موجود آن را تبدیل به محتوای فرهنگی کرد.

حجت‌الاسلام و المسلمین سیدعلی موسوی، مدیر گروه اخلاق و عرفان پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به بیان سخنانی درباره عرفان اسلامی و سبک زندگی پرداخت و اظهار کرد: عرفان اسلامی در ساحت متداول ارتباطات اجتماعی مردم وارد شده و توانسته است تا گزاره‌های قرآنی و روایی را وارد بافت فرهنگی کند و در دنیای امروز نیز با بازخوانی این تراث غنی و عمیق، می‌توان دارایی‌های موجود در این حوزه را تبدیل به محتوای فرهنگی کرد.

عرفان‌های نوپدید؛ بازخوانی معنویت‌گرایی در فرهنگ سکولار

وی در بخشی از سخنان خود درباره علت استقبال نسل جوان از عرفان‌های کاذب نوپدید و نسبت آن معنویت‌ها با عناصر و مؤلفه‌های سبک زندگی غربی گفت: نخستین نکته در باب این مطلب آن است عرفان‌های نوپدید اساساً نوعی بازخوانی معنویت‌گرایی در فرهنگ سکولار امروز غرب است و با توجه به هجوم سنگین فرهنگی از سوی غرب به همه کشورهای شرقی و از جمله کشور ما، طبیعتاً این عرفان‌ها نه با زندگی امروزی، بلکه با ادبیات مهاجم همخوان‌تر است.

حجت‌الاسلام موسوی با اشاره به در تشریح این مطلب عنوان کرد: یعنی کسی که می‌خواهد زندگی غربی را انتخاب کند و در عین حال نمی‌خواهد معنویت را نیز از زندگی خود حذف کند، آنان برای چنین فردی يك نسخه آماده کرده‌اند که در آن کلاس و نمایش غربی و غربزدگی فرد نیز از بین نمی‌رود و فرد در عین عدم پای‌بندی به هیچ‌کدام از قواعد شرعی، می‌کوشد تا بگوید که من واجد يك معنویت عرفانی نیز هستم.

وی اضافه کرد: از همین روی می‌توان گفت که به نحوی آن چیزی که زمینه‌ساز توسعه عرفان‌های نوظهور در جوامع مختلف و از جمله جامعه ما شده است - که البته به عقیده بنده در جامعه ما چندان هم بزرگ نیست - همین است که آن نسخه معنویت‌گرایی که امروز در دنیای امروز غرب پیچیده شده، متناسب با ارزش‌هایی است که فرد پیش‌تر به واسطه ادبیات مهاجم پذیرفته است.

این محقق و پژوهشگر در تشریح این مطلب اظهار کرد: به عبارت دیگر مشکل این‌جاست که جوانی که قبلاً نظام ارزشی او به سمت نظام ارزشی غربی سوق داده شده، بسیار طبیعی است که با توجه به این‌که او ایرانی بوده و گرایش‌های معنوی او به واسطه سنت عمیق معنوی و عرفانی موجود در جامعه ایران پررنگ است، به دنبال معنویت نیز هست، حتی آن کسی که ممکن است اهل فساد و فحشا باشد و طبیعی است که او به دنبال معنویت متناسب با همین فرهنگی می‌رود که پیش‌تر پذیرفته است.

وی ادامه داد: نکته دوم آن که بخشی از این عرفان‌های نوظهور عملاً نمی‌کوشند تا جلوی هوا و هوس‌ها و شهوت‌های نفسانی فرد را سد کنند و این می‌تواند یکی از عناصر جذابیت‌ساز باشد؛ یعنی ر برخی از این مکاتب روابط جنسی بی‌حساب و کتاب وجود دارد و فرد می‌تواند با وجود آغشتگی به فساد و فحشاء، قرائت شبه‌معنوی خاصی از آلودگی‌های خود بکند.

گرایش شدید به معنویت اسلامی در دنیای غرب

مدیر گروه اخلاق و عرفان پژوهشکده باقرالعلوم (ع) تصریح کرد: واقعیت آن است که همه اینها سراب است و فرد بعد از مدتی غوطه خوردن در این آلودگی‌ها، احساس می‌کند که این‌ها نمی‌توانند او را به جایی برسانند و به همین جهت است که امروزه در جوامع غربی نیز شاهد گرایش‌های شدیدی نسبت به معنویت اسلامی هستیم.

وی اضافه کرد: این امر نشانگر آن است که دارایی‌هایی که ریشه در يك زمین محکم نداشته باشد، در نهایت نمی‌تواند فرد را به نقطه ثبات و محکمی برساند. چه اشو و چه پائولو کوئیلو در جهان امروز صرفاً موج بوده و جریان قدرتمندی نیستند؛ بلکه جریانی که قدرتمندانه در دنیای معنویت در جهان امروز به پیش می‌رود، واقعاً جریان عرفان اسلامی است و در تاریخ معاصر نیز شواهد بسیاری بر این مدعا داریم.

حجت‌الاسلام موسوی افزود: در سال‌های اخیر شخصیت‌های بسیاری در دنیای غرب به عرفان اسلامی گرایش پیدا کرده‌اند (مانند ماسینیون، رنه گنون، فریتیهوت شوان و ...) و این امر نشان می‌دهد که کسی که واقعاً تشنه باشد، آن نقطه اساسی را به راحتی پیدا می‌کند و این عرفان‌های کاذب به نحوی دفاع از تمدن غرب است؛ تمدنی که امروزه دیگر هیچ دارایی ندارد که بدان افتخار کند.

عرفان‌های کاذب؛ دستاویزی برای حفظ هویت فرهنگ غربی

وی بابیان این‌که غرب اگر تا دیروز به قدرت اقتصادی خود افتخار می‌کرد، امروز به آن نیز نمی‌تواند ببالد، گفت: معنویت‌های نوپدید واقعاً نمی‌توانند نیاز اساسی بشر را پاسخ دهند و البته تمدن غرب طبیعی است که تا جای ممکن و تا قدم آخر از این ابزارها برای حفظ هویت خود استفاده کند و به نظر بنده این دست و پا زدن، نافرجام است.

مدیر گروه اخلاق و عرفان پژوهشکده باقرالعلوم(ع) اضافه کرد: گرایش به جریان‌های نوپدید معنوی در جامعه ما ناشی از نوعی شیفتگی به فرهنگ در حال اضمحلال غرب است که این مطلب نیز حتی اگر در جامعه ایران بخواهد شکل جدی پیدا کند، نمی‌تواند جای معنویت را تنگ کند و این خود یک نوع نشانه امید است.

وی در تشریح این مطلب گفت: حتی افرادی که شاید به مفاسدی آلوده باشند، اما گرایش‌های عرفانی آن‌ها همچنان باقی است و بنده این نکته را به فال نیک گرفته و نشانه آن می‌دانم که بافت فرهنگی جامعه ایران، به تبع تراث و فرهنگ معنوی و عرفانی عمیق و غنی خود به این سادگی‌ها دست نمی‌خورد و حتی جوانی که اهل فساد شده، نیز در اعماق وجود خود به دنبال معنویت است.